

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РЖЕВСЬКА Дарія Олександрівна

УДК 81'25:811.111:82-343:82

**ВІДТВОРЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ЗМІСТУ ЯПОНСЬКОЇ
ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА
МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДІВ РОМАНУ ХАРУКІ МУРАКАМІ
«ХРОНІКА ЗАВОДНОГО ПТАХА» УКРАЇНСЬКОЮ ТА
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ)**

10.02.16 – перекладознавство

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
ПОТЯТИНИК УЛЯНА ОЛЕКСІЇВНА,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри англійської філології

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент
**ПОВОРЗНЮК РОКСОЛАНА
ВЛАДИСЛАВІВНА,**
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри теорії та практики перекладу з
англійської мови

кандидат філологічних наук, старший науковий
співробітник
ПИРОГОВ ВОЛОДИМИР ЛЕОНІДОВИЧ,
Київський національний лінгвістичний
університет,
доцент кафедри японської філології

Захист відбудеться « 25 » січня 2020 р. о 12.30 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.11 Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 14.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці імені М. О. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: м. Київ, вул. Володимирська, 58, кім. 12.

Автореферат розісланий « 15 » грудня 2020 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Клименко Л.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У сучасній перекладознавчій терміносистемі поняття звуконаслідування, або ономаітопей вживається на позначення безпосередньої звукової імітації звуків нелінгвістичної природи шляхом комбінування відповідних сегментів, що добираються з інвентарю фонем певної мови, унаслідок чого виникають мовні одиниці, статус яких досить складно визначити. Іншими словами, у звуковому вигляді звуконаслідувань знаходить відображення позамовний чинник (зображувана звукова дійсність) і мовні фактори (І. Гаценко). Проте в перекладознавчій царині поза увагою залишаються питання специфіки перекладу ономаітопейчної лексики, зокрема за допомогою побудови фреймових моделей для їхнього аналізу.

Явище ономаітопей досліджували Е. Беневіст, І. Бондаренко, С. Воронін, І. Горєлов, В. фон Гумбольт, О. Кобелянська, М. Конрад, Л. Мацько, В. Левицький, А. Подшиб'якіна, Є. Поліванов, О. Потєбня, К. Черевко, Л. Щєрба, С. Чиронов, Ю. Юсип-Якимович, зокрема серед японських учених – Я. Аманума, Х. Какєхі, Х. Кіндачі, М. Оно, У. Сусуму, І. Таморі, С. Хіната, Ц. Ясано. Автором значущих наукових розвідок із даної проблематики в Японії є А. Мацумура, який першим розробив чітку бінарну класифікацію ономаітопейчної лексики японської мови залежно від якості звуків. Широкий спектр означуваних явищ в японській мові охоплюють також звукосимволізм як засоби передачі форми і величини предметів, властивостей поверхні та матеріалу, людських емоційних станів, ходи, міміки та поведінки тварин.

У перекладознавстві дослідженням ономаітопей присвячені напрацювання С. Авакова, С. Влахова, С. Вороніна, А. Газов-Гінзберга, І. Гаценко, Л. Горохової, І. В. Карабана, В. Охріменко, Н. Румак, С. Філімоненка, О. Фролової. Серед досліджень з відповідної проблематики – спрямовані на вирішення проблем перекладу японської ономаітопейчної лексики розвідки японських учених Ц. Асано та К. Хошіно.

Протягом останніх років у вітчизняному перекладознавстві зросла кількість досліджень, в основі яких лежить когнітивний підхід до вивчення мовних явищ. Такий підхід збагатив лінгвістичні дослідження новим поняттєвим апаратом, різними методами й експериментальними процедурами, допоміг по-новому підійти до розв'язання проблем вербалізації інформації в процесі пізнання навколишнього світу, способів представлення мовних одиниць у людській свідомості та їхньої участі в забезпеченні комунікації. Одним із базових методів аналізу механізмів взаємодії вербальних та когнітивних структур є фреймовий аналіз. Окрім усього, сказане засвідчує ще й нагальну потребу проведення вузькоспеціалізованих наукових досліджень, зокрема тих, що стосуються фреймово-семантичного аналізу ономаітопейчної лексики в художній літературі, а надто – визначення ролі фреймової семантики у різномовних варіантах перекладу одного й того ж літературного твору.

Актуальність роботи зумовлено відповідністю завдань цієї розвідки пріоритетним тенденціям розвитку перекладознавства, його лінгвокультурологічним традиціям. Дослідження шляхів передачі концептуального змісту японських ономапопей у художньому перекладі дає можливість виявити основні тенденції їх відтворення в українсько-англійській традиції, враховуючи лінгвокультурні особливості, що є суттєвим внеском у розвиток теорії та практики перекладу. Ґрунтовний перекладознавчий аналіз японської ономапопейної лексики передбачає з'ясування не лише їхньої семантичної специфіки, а й емоційного компоненту, який постає релевантним для адекватного відтворення звуків довкілля, особливостей дій та почуттів героїв художнього твору в перекладі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконане в рамках науково-дослідної теми факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка «Сучасні напрями формування структурно-семантичних і когнітивно-дискурсних парадигм германських, романських і класичних мов» (шифр теми 0114U004243), затвердженої Міністерством освіти і науки України. Тему дисертаційного дослідження затверджено 27 квітня 2011 року (протокол №27/4) Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка. Тему дисертаційного дослідження уточнено 26 лютого 2020 року (протокол № 81/2) Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка.

Мета дослідження полягає у визначенні ключових засобів відтворення концептуального змісту японської ономапопейної лексики у художньому перекладі роману Х. Мураками українською та англійською мовами.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- здійснити огляд теоретико-практичних напрацювань філологічного спрямування, націлених на дослідження суті понять «фреймова модель», «ономапопейна лексика», «ономапопея», «звуконаслідування» та «звукосимволізм» в перекладознавчій перспективі;

- обґрунтувати релевантність застосування класифікації японських звуконаслідувань та звукосимволізмів А. Мацумури для перекладу українською та англійською мовами;

- запропонувати комплексну методика дослідження контекстуального змісту японської ономапопейної лексики в перекладі, спираючись на класифікацію Ч. Філмора у системі FrameNet і на теоретико-методологічні напрацювання японського когнітивіста К. Акіти;

- розробити модель головних фреймів САМОТНІСТЬ, ВТРАТА, ПОШУК, які демонструють адекватність/неадекватність відтворення ономапопейної лексики в англійськомовному та українськомовному перекладах роману Х. Мураками;

- окреслити причини незбігу концептуального змісту японської ономатопеїчної лексики через порушення у відтворенні фрейму ЕРОТИКА в перекладах І. Дзюба та Дж. Рубіна;

- з'ясувати перекладацьку специфіку у відтворенні японських звуко символізмів як елементів фреймів звуку і шуму в перекладах роману Х. Муракамі.

Об'єктом дослідження є японська ономатопеїчна лексика як компонент фреймових моделей у художньому перекладі.

Предметом – відтворення концептуального змісту японської ономатопеїчної лексики роману Х. Муракамі в його англомовному та українськомовному перекладах.

Вибір **методики дослідження** зумовлено специфікою аналізованого об'єкту і метою дисертації, поставленими завданнями та фактичним матеріалом. Комплексний характер дослідження передбачає застосування загальнонаукових методів (аналіз / синтез, спостереження, індукція / дедукція, узагальнення) та філологічних і власне перекладознавчих методів: *дефінітивний метод* – для потрактування звуконаслідування, звуко символізму, ономатопеї та суміжних із ними понять; *тезаурусний метод* передбачає апелювання до словників ономатопей для з'ясування їх етимології і значення в українськомовній, англомовній та японськомовній лінгвотрадиціях; *метод диференційного аналізу* націлений на виділення інтегральних та диференційних ознак звуко символізмів у японській лінгвокультурі; *метод фреймового аналізу* передбачає побудову та аналіз фреймових моделей; *deskриптивний метод* націлений на висвітлення основних перекладацьких труднощів при відтворенні ономатопеїчної лексики; *кількісний метод* розрахований на встановлення відсоткового співвідношення одиниць ономатопеїчної лексики різних класів, а саме, звуконаслідувань та звуко символізмів; *метод зіставного перекладознавчого аналізу* передбачає порівняння вихідного тексту роману з його українськомовним та англомовним перекладами для визначення ступеню адекватності/ неадекватності передачі ономатопеїчної лексики.

Матеріалом дослідження слугують оригінал роману Х. Муракамі *ねじまき鳥クロニクル* («Хроніка заводного птаха», «Wind-up Bird Chronicles») японською мовою, англомовний варіант у перекладі Дж. Рубіна, українськомовний варіант роману, виконаний І. Дзюбом. Наявність більше ніж одного перекладу роману Х. Муракамі сприяє об'єктивності в оцінці вибору того чи іншого перекладацького рішення. Загальний обсяг японськомовного тексту роману налічує 1402 сторінки, його англомовний варіант – 607, а українськомовний варіант перекладу налічує 761 сторінку.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що у ній вперше:

- з позиції теорії перекладу досліджено шляхи відтворення концептуального змісту ономатопеїчної лексики в оригіналі та перекладах для виявлення специфічних значень ономатопей, пізнання системних закономірностей процесу функціонування іншомовного вербалізованого

простору на лексичному рівні в перекладі для виявлення можливостей реалізації в перекладі тих чи інших дій, почуттів та емоцій з розмаїттям конотативних відтінків через призму звукосимволізмів та звуконаслідувань;

- на основі класифікації звуконаслідувань та звукосимволізмів А. Мацумури проаналізовано шляхи достовірного / недостовірного відтворення ключових груп ономатопей роману Х. Муракамі у перекладах І. Дзюба та Дж. Рубіна;

- побудовано моделі фреймів САМОТНІСТЬ, ВТРАТА, ПОШУК, спираючись на класифікацію Ч. Філмора в системі FrameNet та розробки японського когнітивіста К. Акіта, з метою визначення адекватності/неадекватності відтворення ономатопейної лексики в перекладах роману Х. Муракамі;

- на ґрунті зіставного перекладознавчого аналізу англomовного та українськомовного перекладів роману розкрито зміст звукосимволу ПТАХ;

- виявлено ступінь адекватності/неадекватності відтворення фрейму ЕРОТИКА в українськомовному перекладі роману;

- визначено основні способи передачі японських звукосимволізмів як елементів фреймів звуку і шуму в перекладах роману Х. Муракамі.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати комплексного дослідження уможливають висвітлення невивченої з боку теорії і практики перекладу специфіки відтворення концептуального змісту японської ономатопейної лексики, властивій художнім текстам. Основні положення і результати роботи становлять певний внесок у розробку загальної теорії перекладу (визначенням сутності адекватного/ неадекватного перекладу окремих мовних одиниць (ономатопей)), часткової теорії перекладу (пошуком адекватності перекладу японськомовного роману в англійсько-українському напрямку завдяки використанню фреймового аналізу), інтерпретації тексту (з'ясуванням ідіостилю автора через специфіку функціонування ономатопей) тощо.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає у використанні можливостей фреймового підходу для відтворення концептуального змісту при перекладі ономатопейної лексики японської мови. Результати даного дослідження можна використовувати в практичному перекладі та у викладанні перекладознавчих дисциплін, зокрема таких, як: «Загальна теорія перекладу» (розділ «Еквівалентність і адекватність перекладу. Прагматичні аспекти перекладу»), «Теорія і практика художнього перекладу (розділ «Трансформація мовних знаків тексту оригіналу в мовні знаки тексту друготвору»), «Практичний курс перекладу японської мови» (розділ «Проблема перекладу ономатопейзмів»), «Порівняльна типологія української та японської мов» (розділ «Граматичні категорії іменника») та «Порівняльна лексикологія української та японської мов (розділ «Ономатопейна лексика»). Результати дослідження мають практичне значення для спеціалістів і дослідників художнього перекладу, зокрема у встановленні критеріїв оцінки якості відтворення концептуального змісту японської ономатопейної

лексики у літературних текстах з метою досягнення адекватності сприйняття оригінального тексту приймаючою культурою.

Апробацію результатів дослідження здійснено на всеукраїнських та міжнародних наукових та науково-практичних конференціях: «Політ. Сучасні проблеми науки» (Київ, 2011), «Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика» (Київ, 2012), «Керівництво науковою роботою: завдання та перспективи» (Київ, 2016), «Методика вивчення та дослідження японської мови і літератури – вплив та розуміння японських реалій» (Київ, 2017), «Десятирічний ювілей: оцінка досягнень та подальший розвиток» (Київ, 2018), «Авіація у ХХІ столітті» – «Безпека в авіації та космічні технології» (Київ, 2018) «Пріоритети наукових досліджень: теоретична та практична цінність» (Новий Сонч, 2018), «Філологія в країнах ЄС та в Україні на сучасному етапі» (Бая – Маре, 2018), «Проблеми викладання іноземних мов у немовному вищому навчальному закладі» (Київ, 2010), «Інтелектуальна та емоційна складові навчання іноземних мов: новітні тенденції і завдання для вищої школи» (Київ, 2016), «Інтелектуальна та емоційна складові навчання іноземних мов: новітні тенденції і завдання для вищої школи» (Київ, 2017).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено у 7 одноосібних публікаціях автора: у наукових фахових виданнях України – 6 (3,36 друк. арк.), у зарубіжних виданнях – 1 (0,61 друк. арк.), у збірниках матеріалів конференцій – 7 (1,54 друк. арк.). Загальний обсяг публікацій становить 5, 51 друк. арк.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить – 211 сторінок, із них 177 сторінок основного тексту. Бібліографія містить 361 джерело, із них 197 позицій вітчизняних та зарубіжних дослідників, 126 позицій іноземною мовою, 38 лексикографічних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, розкрито її актуальність, визначено мету та завдання роботи, описано методiku дослідження, висвітлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення та результати апробації дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження ономатопеїчної лексики: перекладознавчий аспект» розкривається сутність понять «фрейм», «ономатопеїчна лексика», «звуконаслідування» та «звукосимволізм» у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві; виокремлюються їхні типи; подано огляд існуючих точок зору щодо основних підходів до розкриття теорії фреймової семантики в сучасних філологічних дослідженнях, а також здійснено аналіз головних типів семантичних фреймів; представлено синтез цілісної картини щодо ролі та

особливостей використання фреймів при перекладі оноματοпеїчної лексики японської мови; здійснено теоретичний аналіз традиційних способів перекладу ономатопей в японській, англійській та українській лінгвотрадиціях.

Виходячи з теоретико-методологічних положень дослідників, які обґрунтували теорію фреймів, та керуючись досвідом вітчизняних і зарубіжних когнітивістів при здійсненні фреймового аналізу одиниць мови та мовлення, у роботі фрейм (термін Ч Філмора) розглядається як система концептів, які взаємопов'язані так, що для розуміння одного з концептів необхідно зрозуміти усю систему, і своєю чергою представлення одного з концептів робить можливим доступ до усіх інших. У зазначеному аспекті «фрейм» наближається за своїм змістом до поняття «відмінкова рамка», тобто системи вибору мовних засобів, пов'язаних із прототипом сцени (або типової ситуації). На відміну від інших типів когнітивних одиниць (поняття, образу) фрейм представляє змістовий каркас майбутнього висловлювання, релевантний завданням його перекладацького відтворення. Вивчення фреймів дозволяє зрозуміти механізми концептуалізації об'єктивованих у мові понять та явищ дійсності, саме тому фреймовий аналіз є актуальним не лише серед лінгвістів, але й серед перекладознавців.

Окремі наукові розвідки, присвячені дослідженню фреймової семантики, підготували М. Болдирєв, Т. А. ван Дейк, С. Жаботинська, С. Козак, О. Коляденко, Дж. Лейкоф, М. Мінський, Р. Ленекер, Ж. Ніконова, М. Р. Л. Петрук, У. Потятиник, О. Селіванова, Л. Талмі, Д. Таннен, Ч. Філмор. Серед японських учених цією проблематикою займаються К. Акіта, Н. Кіяма, К. Торатані, Н. Цуджимура.

У межах розділу увага приділяється огляду науково-практичних розвідок, присвячених теоретичному обґрунтуванню понять «оноματοпеїчна лексика» «звуконаслідування» та «звукосимволізм» з огляду теорії і практики перекладу.

Оноματοпея як мовне явище характерне практично для всіх мов світу (від грец.: *ὀνοματοποιᾶ*; *ὀνομα* – «ім'я», *ποιᾶ* – «творю», тобто «словотворчість» через звуконаслідування) і визначається як закономірний фонетично мотивований зв'язок між звуковим складом слова (фонемами) й акустичною ознакою позначеного (денотатом). Оноματοпею визначають як свого роду умовну імітацію різноманітних звуків природного довкілля фонетичними засобами даної конкретної мови (звуків тварин, неживих предметів, явищ природи тощо) (В. Ярцева).

У японському, як і в західному, мовознавстві існують головні і другорядні терміни. Часто для позначення того самого явища є кілька найменувань. Найбільш часто використовувані з них: гіонго (擬音語 *giongo*) – звукові оноματοпеї, гітайго (擬態語 *gitaigo*) – звукосимволізми, гісейго (擬声語 *giseigo*) – голосові оноματοпеї (Акіра Мацумура).

Японські дослідники оноματοпеї розуміють під цим мовним явищем та відповідним терміном те ж саме, що й їхні європейські та американські

колеги, а саме – закономірний фонетично вмотивований зв'язок між звуковим складом слова й акустичною ознакою відповідного денотата, умовну імітацію різноманітних звуків довкілля фонетичними засобами цієї конкретної мови. Однак, через значне поширення явища звуконаслідування в японській мові, а також багатству і різноманіттю лексичних одиниць, які фахівці традиційно відносять до оноματοпеїчної лексики, в японській лінгвістиці його розглядають і тлумачать значно ширше, ніж у європейській чи американській (Я. Аманума, А. Кімі, Х. Кіндаїчі, М. Оно, Й. Отані, І. Таморі, Н. Ямагучі).

Дослідження оноματοпеїчної лексики активно підтримували та розвивали у своїх працях американські та канадські мовознавці С. Цуру, Р. Браун, А. Блек, А. Горовіц, Р. Наттел, М. Майрон, І. Тейлор, Дж. Вайс та інші. Головну увагу в наукових розвідках в США та Канаді приділяли експериментальному дослідженню звукосимволізмів та розробленню й удосконаленню методики експериментів у той час, як теоретичні аспекти почали вивчати значно пізніше.

На основі класифікації звуконаслідувань та звукосимволізмів дослідника А. Мацумури виокремлено основні групи (гіонго (擬音語 giongo), (擬声語 giseigo) та гітайго (擬態語 gitaigo)) оноματοпеїчної лексики роману Х. Муракамі, що є необхідним для подальших перекладознавчих досліджень, націлених на встановлення ступеню адекватності/неадекватності відтворення оноματοпей роману в англomовному та українськомовному перекладах.

Японська оноματοпеїчна лексика, як правило, передається шляхом заміни, компенсації, вилучення та додавання. Компенсацію використовують для збереження образних та інших компонентів значення, релевантних при відтворенні функцій оноματοпей, у випадку, коли ці компоненти не можуть бути виражені іншими способами перекладу.

Дослідження особливостей оноματοпеїчної лексики посідає вагоме місце також і серед проблем перекладознавчо-мовознавчого характеру в українській мові, зокрема проблеми вмотивованості знаку та походження мови, а також способів їхнього перекладу.

У другому розділі **«Методологія дослідження оноματοпеїчної лексики з огляду перекладознавства»** розглядаються методологічні основи дослідження оноματοпеїчної лексики, висвітлюється комплексний характер методики, що реалізується на декількох етапах доперекладознавчого та перекладознавчого аналізу, в межах яких виокремлюються методи, що відповідають меті та поставленим у роботі завданням.

На **першому етапі дослідження** у рамках доперекладознавчого етапу обирається тексти, що слугують матеріалом дослідження. На цьому етапі також за допомогою *дефінітивного методу* надаються потрактування ключових понять дисертаційного дослідження – «оноματοпеїчна лексика», «звукосимволізм», «звуконаслідування» та «фрейм». Внаслідок застосування методів *аналізу* і *синтезу* здійснено вивчення потрактувань поняття «оноματοпеїчна лексика» у рамках філологічних (лінгвістика,

літературознавство) та нефілологічних (семіотика, культурологія) дисциплін, що тісно пов'язані з перекладознавством, тому дана розвідка має на меті визначення ролі, яку відіграє ономотопейна лексика в процесі перекладу художнього тексту. *Дедуктивний метод* сприяв визнанню з'ясованих за допомогою методів аналізу і синтезу у рамках філологічних та нефілологічних дисциплін ознак і функцій ономотопей, які є релевантними для здійснення безпосередньо перекладознавчих досліджень.

Подальше залучення *диференційного методу аналізу* сприяло відмежуванню ономотопейної лексики від суміжних понять, зокрема вигуку, а також диференціації понять «звукосимволізм» і «звуконаслідування». Такий метод аналізу дозволив чітко простежити межі ономотопейної лексики з метою її подальшого вилучення в тексті роману Х. Муракамі.

На **другому етапі** в рамках **доперекладознавчого аналізу** у тексті роману Х. Муракамі завдяки розпізнавальній функції *дистрибутивного методу аналізу* здійснено відбір лексем, які відповідають критеріям визначення «звукосимволізм» та «звуконаслідування» в японськомовній, англомовній та українськомовній лінгвотрадиціях, ключовими серед яких вважаємо: двоплановість семантики, що визначається знаковою природою ономотопейної лексики; культурна обумовленість; контекстуальна обумовленість; багатозначність; виражальна здатність.

Установлено, що клас гіонго (擬音語 giongo) – звукові ономотопей (слова, що відтворюють звуки, які виникають у навколишньому середовищі, наприклад, ボキット (pokitto) – трісь (гілка на дереві)), також звуки, які продукує людина, シーツ (shi tsu) – «цитть»), нараховує набагато менше одиниць порівняно з гісейго (擬声語 giseigo) – голосові ономотопей (слова, що імітують голоси тварин, наприклад, ワンワン (wan wan) – гав гав (собака); птахів, наприклад, カアカア (kaa kaa) – кар-кар (ворона), як і звуконаслідування в будь-якій іншій мові, гіонго (擬音語 giongo) мають прозору структуру із зрозумілою мотивацією.

У класі гітайго (擬態語 gitaigo) звукосимволізмів додатково виокремлюють декілька підкласів, що можуть розбиватися на групи та підгрупи, оскільки гітайго (擬態語 gitaigo) охоплюють досить широкий спектр явищ.

Третій етап дослідження пов'язано зі здійсненням методу *моделювання* та *зіставного перекладознавчого аналізу*, тому цей етап ми визначаємо як **перекладознавчий**. Він передбачає зіставлення вихідного тексту і тексту перекладу з метою встановлення рівня адекватності/неадекватності відтворення японської ономотопейної лексики роману Х. Муракамі в українськомовному та англомовному текстах перекладу, з'ясування основних способів і прийомів відтворення ономотопей і труднощів, з якими стикаються перекладачі під час відтворення подібних одиниць художнього тексту.

За допомогою *методу моделювання* побудовано три основні фрейми роману САМОТНІСТЬ, ПОШУК і ВТРАТА на основі онлайн лінгвістичного ресурсу FrameNet, встановлено роль ономапопеїчної лексики у складі даних фреймів, а також окреслена адекватність/неадекватність перекладу ономапопей в англomовному та українськомовному варіантах відтворення змодельованих фреймів. Для прикладу скористаємося фрагментом тексту роману Х. Муракамі «クミコは電気を消した居間の暗闇の中にひとりではぼつんとすわっていた»村上春樹、ねじまき鳥クロニクル). Наведені вище рядки Дж. Рубін та І. Дзюб передають у такий спосіб:

Куміко сиділа самотньо у вітальні при погашеному світлі. Муракамі Х., Хроніка Заводного Птаха, переклад І. Дзюба)

*Kumiko was sitting in the living room with the lights out **hunched** in the dark.* (Murakami H., Wind-up Bird Chronicles, translation Rubin J.)

Важливим на цьому етапі постає залучення *фреймового аналізу* для з'ясування стилістичної характеристики або емоційного забарвлення одиниць вихідного тексту і текстів перекладу, що дає змогу з точки зору перекладознавства робити певні висновки щодо адекватності/неадекватності перекладацьких рішень при відтворенні не лише звукосимволізму, а й інших виразів та лексем вихідного тексту. Із метою передачі фрейму САМОТНІСТЬ автор використовує звукосимволізм ぼつんと (potsunto) – *усамітнено*, який у поєднанні з дієсловом 座る (suwaru) – *сидіти*, передає сему душевної самотності та відчуття безвиході. У перекладі І. Дзюба момент підсилення атмосфери самотності 暗闇の中に (*kurayami no naka de*) – *у цілковитій темряві* опущений із метою уникнення тавтології в поєднанні з 電気を消した (*denki wo keshita*) – *вимкнене світло*. Дж. Рубін передає сему самотності за допомогою конотативно забарвленого дієслова *to hunch* – *горбитися, сутулитися*.

Четвертий етап дослідження передбачає застосування *індуктивного методу*, за допомогою якого вдалося дійти загальних висновків про те, що об'єкти та явища дійсності, які сприймаються шляхом використання ономапопеїчної лексики, та їх просторові відношення характеризуються подібністю сприйняття в англomовній та українськомовній лінгвокультурах, проте будуть відмінними в японськомовній лінгвокультурі. Також цей метод дозволив на основі певних прикладів адекватного відтворення ономапопей за допомогою того чи іншого способу або прийому перекладу запропонувати можливі варіанти перекладацьких рішень, які у цілому призведуть до адекватного перекладу, і застерегти перекладача від дій, які можуть призвести до неадекватного відтворення ономапопеїчної лексики засобами цільової мови.

Результати *спостереження* дали змогу з'ясувати роль музикалізації у творчості Х. Муракамі та вплив ономапопей на передачу музичного фону роману, що, у свою чергу, може слугувати допоміжним засобом при визначенні особливостей ідіостилю Х. Муракамі.

Важливими на цьому етапі вбачаються результати *кількісного аналізу*, що дозволив встановити відсоткове співвідношення збереження ономапопеїчної лексики роману Х. Муракамі в текстах перекладу, що склали матеріал дослідження, дійти висновків щодо частотності апеляції перекладачами до різних способів і прийомів перекладу при відтворенні українською та англійською мовами ономапопей, представлених в тексті роману Х. Муракамі, а також виявити проблему «порушеного фрейму» ЕРОТИКА.

Залучення *deskриптивного методу* стало важливим для висвітлення результатів дослідження, особливостей функціонування ономапопей у вихідному тексті та їх відтворення в текстах перекладу, пояснення причин труднощів, з якими стикаються перекладачі при відтворенні ономапопеїчної лексики засобами цільової мови. Зазначаються також результати власне перекладознавчого етапу дослідження для визначення ступеню адекватності/неадекватності відтворення ономапопеїчної лексики у текстах перекладу роману Х. Муракамі.

Звернення до *тезаурусного методу* є цінним, адже за його допомогою можна встановити багатонаціональну і багатовікову детермінованість одиниць ономапопеїчної лексики, реконструювати найдавніше семантичне ядро тієї чи іншої ономапопей. У процесі дослідження здійснено апеляцію до англійськомовних, українськомовних та японськомовних словників ономапопей та етимологічних словників зазначених мов з метою з'ясування значень традиційних ономапопей в англійськомовній, українськомовній та японськомовній лінгвотрадиціях.

У межах дослідження *зіставний перекладознавчий аналіз* спрямований на порівняння японськомовного тексту роману Х. Муракамі «Хроніка заводного птаха» з його українськомовним та англійськомовним перекладами з метою визначення адекватності/неадекватності при відтворенні фреймів одиниць ономапопеїчної лексики як однієї з базових категорій художнього тексту, адекватна інтерпретація яких засобами цільової мови визнається однією з необхідних умов для досягнення адекватності у разі перекладу тексту в цілому.

У третьому розділі «**Перекладацьке відтворення ономапопеїчної лексики роману Х. Муракамі у руслі фреймового підходу**» розглядається когнітивний підхід у відтворенні ономапопеїчної лексики в японськомовному-англійськомовному напрямку та використання фреймового підходу у відтворенні ономапопей в японсько-українськомовній перекладній традиції.

У межах цього розділу на основі системи FrameNet будуються ключові фреймові моделі САМОТНІСТЬ, ВТРАТА, ПОШУК роману в англійськомовному й українськомовному перекладах з використанням квесту як сюжетотвірного єдиного елементу для пошуку фреймів ВТРАТА і ПОШУК у перекладі роману Х. Муракамі.

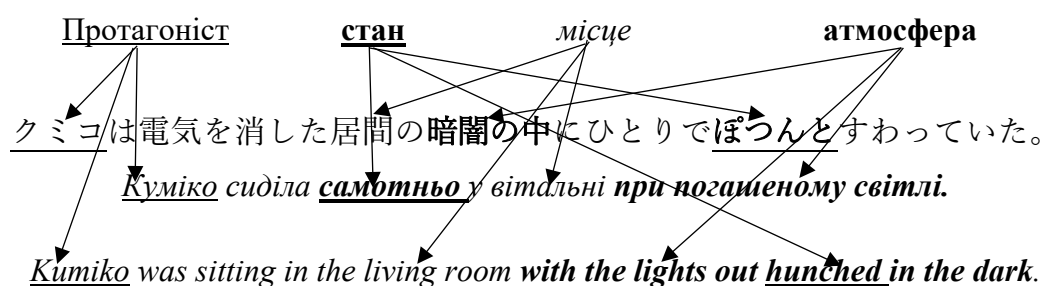
Відповідно до запропонованої структури у системі FrameNet, модель фрейму САМОТНІСТЬ складається з визначення поняття (definition), фреймових елементів (frame elements – FEs), а саме ядерних фреймових елементів (Core), неядерних фреймових елементів (Non-core) і семантичних типів зв'язку (semantic types). У цих моделях японська ономапопеїчна лексика, згідно зі запропонованими моделями у японськомовній системі FrameNet, входить до складу неядерних фреймових елементів на позначення манери (manner), тривалості (duration) та часу (time)

Фрейм: САМОТНІСТЬ

Елементи фрейму (FEs):

Ядерні фреймові елементи (Core):

Неядерні фреймові елементи (Non-core)

Фреймовий підхід для аналізу функціонування ономапопеїчної лексики та збереження її при перекладі дає можливість дійти висновку про те, що одне й те ж слово може використовуватися для створення позитивного або негативного ставлення до подій чи ситуацій.

Тож, у результаті перекладознавчого аналізу було встановлено, що одиниці японської ономапопеїчної лексики, які використовують для емоційного опису і пожвавлення наративу, а в окремих випадках – для створення каламбуру та «ефекту присутності», при перекладі в українськомовному та англomовному варіантах відтворюються за допомогою просторіч, авторського новотвору, що дає можливість читачеві краще зрозуміти почуття героїв та глибину ситуації.

Систематичне використання «музикалізації текстового потоку» у романах Х. Муракамі дає можливість визначити значну кількість ономапопеїчних одиниць, які надають конотативного забарвлення тексту при перекладі. Це також релевантне для роману «Хроніка заводного птаха», де кожному з трьох частин автор називає відповідниками відомих музичних творів, а саме – «Сорока-злодійка» (опера Дж. Россіні), «Віщий птах» (фортепіанний цикл Р. Шумана) і «Птахолов» (циганська народна пісня). Таким чином, логічним є твердження про наявність музичного фону в романі та в його англomовному і українськомовному перекладах.

Цікавими явищем у романі є центральний звуко символ ПТАХ, який фігурує, починаючи з назви самого роману. За допомогою єдиної одиниці звуконаслідування 擬音語 (giongo) – звуку Заводного Птаха, Х. Муракамі

передає сему самотності в почуттях та емоціях своїх героїв. На нашу думку, скрипучий звук ぎー (gi), вигаданого автором уявного абсурдного птаха, належить живій істоті, і тому вважаємо, що ономапопея ぎー (gi) тут відноситься до класу звуконаслідування 擬音語 (giongo), що адекватно відображається у перекладах І. Дзюба та Дж. Рубіна.

У ході перекладознавчого аналізу стратегій застосування перекладацьких трансформацій поряд із використанням контекстуальних відповідників встановлено порушення фрейму ЕРОТИКА в українськомовному варіанті тексту:

唇を撫でて。ゆっくりとよ。そして開くの。ゆっくりとね。指を腹でゆっくりと撫でてるの。そうすごくゆっくりとよ。...乳首をそっとつまむの。(村上春樹、ねじまき鳥クロニクル).

Погладьте губи. Пові-і-льно... І розкрийте їх. Пові-і-льно... Погладьте пучками пальців. Пові-і-льно... Легенько стисніть сосок. (Муракамі Х., Хроніка Заводного Птаха, переклад І. Дзюба)

Touch the lips, she said. Slooowly. Now open them. That's it. Slowly, slowly. Let your fingers caress them. Oh so slowly. ...And give the nipple a little squeeze. (Murakami H., Wind-up Bird Chronicles, translation Rubin J.)

В українськомовному перекладі цього фрагменту фрейм ЕРОТИКА є порушеним, оскільки тут Х. Муракамі використовує розмовне мовлення, прості форми дієслів, питальну частку の (no) та окличну частку よ (yo). Проте у перекладі І. Дзюба мовлення жінки до головного героя є ввічливим, що порушує сему інтимної близькості в розмові. Своєю чергою, в перекладі Дж. Рубіна мовлення є простим без звертання на *Ви*, з дієсловами в наказовій формі та короткими реченнями з простою синтаксичною структурою.

Цікавим є те, що звукосимволізми роману з редулькованою основою є семантично гнучкими і утворюють підфрейм почуттєвого сприйняття, тому для визначення збереження адекватності/неадекватності при перекладі даних ономапопей було зіставний перекладознавчий аналіз на функціональність фрейму звуку/шуму та виявлено наявність підфрейму, який вони можуть містити:

Фрейм звуку ふらふら (fura fura)

この人たちはこんな風に生かして世界中の海をふらふらとすらっているのね。
(村上春樹、ねじまき鳥クロニクル).

Усе своє життя ось так ширяють морями цього світу. (Муракамі Х., Хроніка Заводного Птаха, переклад І. Дзюба)

They just keep wobbling along like this until they've been to every ocean in the world. (Murakami H., Wind-up Bird Chronicles, translation Rubin J.)

- Тип звуку – природні явища;
- Виконавець – природа;
- Причина виникнення – природні рухи живих істот.

Підфрейм звукосимволізму ふらふら(*fura fura*)

悪いけど、クラゲを見ているうちに頭がふらふらしてきた» (村上春樹、ねじまき鳥クロニクル).

Я чесно зізнався, що мені стало погано, що поки я дивився на медуз, мені голова закрутилася. (Муракамі Х., Хроніка Заводного Птаха, переклад І. Дзюба)

I answered honestly that looking at the jellyfish was making me dizzy. (Murakami H., Wind-up Bird Chronicles, translation Rubin J.)

Подія, що вплинула:

- хто/що спричинило – фізіологічний фактор;
- схожість стану – стан речей, почуття;
- характер та інструмент впливу – психологічне сприйняття.

Так, І. Дзюб досяг збереження значення ономапопеї ふらふら(*fura fura*) в першому висловленні за допомогою дієслова *ширяти*, передаючи увесь спектр руху медуз, порівнюючи з образом птаха на нерухомо простягнутих крилах у небі. Дж. Рубін використав словниковий відповідник, а саме дієслово-звукосимволізм *to wobble* для передачі ефекту коливання.

Для метонімічного перенесення та поширення в складі фреймових елементів у другому висловленні у перекладі цього звукосимволізму І. Дзюб використав повну заміну висловлення – ідіоматичний вираз *голова крутиться*, передаючи сему *втомі* через символічне перенесення коливання живих та неживих об'єктів у природі. Дж. Рубін у цьому випадку знову використовує словниковий відповідник, а саме прикметник-звукосимвол *dizzy* для створення ефекту «запаморочення» під час тривалого коливання.

ВИСНОВКИ

У межах дисертаційного дослідження проведений комплексний аналіз, зроблено теоретичне узагальнення і представлено синтез цілісної картини використання фреймів при перекладі ономапопеїчної лексики в романі Х. Муракамі.

Керуючись теоретико-методологічними положеннями дослідників, у роботі фрейм розглянуто як унікальну структуру репрезентації когнітивних знань людини, що об'єднує когнітивну та мовну сфери в процесі мовленнєвої діяльності. Головним при цьому є те, що на відміну від інших типів когнітивних одиниць (поняття, образу) фрейм представляє змістовий каркас майбутнього висловлювання, релевантним завданням його перекладацького відтворення.

Фреймовий підхід для аналізу функціонування ономапопеїчної лексики та збереження її при перекладі дає можливість дійти висновку про те, що одне й те ж слово може використовуватися для створення позитивного або негативного ставлення до події чи ситуації.

Дослідження тексту трьох томів роману Х. Муракамі дало змогу виявити, що фреймовий аналіз є найбільш відповідним інструментом у

відтворенні фреймів, переданих за допомогою оноματοпеїчної лексики. Для створення головних фреймових моделей САМОТНІСТЬ, ВТРАТА і ПОШУК та проведення порівняльного аналізу з метою визначення збереження фрейму САМОТНІСТЬ, ми використали систему **FrameNet**, оскільки саме вона орієнтована на аналіз дієслів, іменників, прикметників та незначної кількості прислівників саме для японської мови.

Оноματοпеїчна лексика в складі змодельованих фреймів в українськомовному та англійськомовному варіантах перекладається шляхом використання повтору прислівників, конотативно забарвлених дієслів, фразеологічних зворотів та окремих сполучників, не порушуючи цих фреймів.

Отже, виконана наукова засвідчила продуктивність застосування фреймів у перекладі оноματοпеїчної лексики японської мови, з одного боку, а з іншого, – представила оноματοпеїчну лексику як повноцінний матеріал для побудови фреймових моделей, та визначила основні перекладацькі засоби для досягнення адекватного перекладу японських ономотопей на прикладі перекладних версій роману Х. Мураками в англомовній та українськомовній лінгвотрадиціях.

Перспективи подальших досліджень обраної тематики охоплюють ґрунтовний аналіз усіх творів Х. Мураками задля розширення корпусу дослідження особливостей використання оноματοпеїчної лексики та адекватності/неадекватності її відтворення. Особливої уваги заслуговують дослідження індивідуально-авторського стилю художнього тексту та ролі оноματοпеїчної лексики як засобу передачі почуттів та настрою головних героїв, що сприятиме більш чіткому розумінню авторського світобачення, а разом з тим розкриття та адекватної передачі задумів автора в текстах перекладів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у наукових фахових виданнях України:

1. Ржевська Д. Проблема відтворення японських ономотопетичних слів японською та англійською мовами у художньому тексті. *Наукові записки. Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Філологічні науки (мовознавство)*. 2012. Вип. 104 (1). С. 298–302.
2. Ржевська Д. О. Фреймова семантика як метод перекладу звуко символізмів у романі Х. Мураками «Хроніка заводного птаха». *Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць Київського університету національного імені Тараса Шевченка*. 2016. Вип. 58. С. 78–83.
3. Rzhavska D. Frame semantic approach to Japanese mimetics. *Науковий журнал. Мова і культура*. 2016. Вип. 19. Т. I (181). С. 431–433.
4. Rzhavska D. Mimetic verbs in Japanese and semantic differences between them. *Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць Київського університету національного імені Тараса Шевченка*. 2017. Вип. 60. С. 78–82.
5. Rzhavska D. Innovative mimetic verbs in Japanese and construction

approach to them. *Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць Київського університету національного імені Тараса Шевченка*. 2018. Вип. 61. С. 89–93.

6. Rzhevskaja D. Arbitrariness of sound symbolism in English and Japanese. *Odessa linguistic journal*. 2018. №12. С. 89–93.

в іноземних виданнях:

7. Ржевська Д. О. Художній фрейм як засіб інтерпретації самотності у романах Х. Мураками. *Magyar Tudományok Journal*. 2019. № 33. С. 32–35.

опубліковані праці апробаційного характеру:

8. Ржевська Д. О. Переклад та міжнародні комунікації. *Політ. Сучасні проблеми науки: тези доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів* (м. Київ, 6–7 квітня 2011 р.). Київ, 2011. С. 205.

9. Ржевська Д. О. Особливості перекладу ономапоетичної лексики японської мови. *Проблеми викладання іноземних мов у немовному вищому навчальному закладі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 18 березня 2012 р.). Київ, 2012. С. 197–199.

10. Ржевська Д. Функціональні відповідники японських ономапоетичних слів у художньому перекладі українською та англійською мовами. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: матеріали V міжнар.наук.-практ. конф.* (м. Київ 6–7 квітня 2012 р.). Київ, 2012. С. 317–320.

11. Ржевська Д. О. Frame semantics approach to Japanese mimetics and their ways of translation. *Інтелектуальна та емоційна складові навчання іноземних мов: новітні тенденції і завдання для вищої школи: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ 3 червня 2016 р.). Київ, 2016. С. 177–180.

12. Ржевська Д. О. Mimetic verbs in Japanese and their semantic differences *Інтелектуальна та емоційна складові навчання іноземних мов: новітні тенденції і завдання для вищої школи: матеріали III всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Київ 9 червня 2017 р.). Київ, 2017. С. 244–247.

13. Rzhevskaja D. O. Mimetic verbs in Japanese and their ways of translation. “*Philology in EU countries and Ukraine at the modern stage*”: International scientific and practical conference (Romania, Baia Mare December, 21–22). Romania, Baia Mare, 2019. P. 176–178.

14. Rzhevskaja D. O. Semantic difference in Japanese mimetics. *Aviation in the XXI-st. century. Safety in aviation and space technologies: Abstracts of the eighth world congress* (Kyiv, 10–12 of September 2018). 2018. P. 10.3.40–10.3.43.

АНОТАЦІЯ

Ржевська Д. О. Відтворення концептуального змісту японської ономапоетичної лексики у художньому перекладі (на матеріалі перекладів роману Харукі Мураками «Хроніка заводного птаха» українською та англійською мовами) – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.16 – перекладознавство. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2020.

У межах дисертаційного дослідження проведено комплексний аналіз, зроблено теоретичне узагальнення і представлено цілісну картину ролі та особливостей використання фреймів при перекладі ономатопеїчної лексики японської мови.

На ґрунті вже існуючих науково-практичних досліджень роману Х. Мураками «Хроніка заводного птаха» і текстами його перекладів І. Дзюба та Дж. Рубіна змодельовано центральні фрейми роману, встановлено взаємозв'язок між ними та розкрито причини виникнення «порушених» фреймів при перекладі.

Користуючись англомовним та японськомовним он-лайн лінгвістичним ресурсом FrameNet, побудовано типові моделі фреймів САМОТНІСТЬ, ВТРАТА та ПОШУК на матеріалі англомовного та українськомовного перекладів роману. У такий спосіб можна дійти висновку, що між трьома основними фреймами роману існує причиново-наслідковий взаємозв'язок.

Ключові слова: концептуальний зміст, ономатопеїчна лексика, звукоцимболізм, фрейм, фреймова модель, система FrameNet, адекватний / неадекватний переклад.

АННОТАЦІЯ

Ржевская Д. А. Воспроизведение концептуального смысла японской ономотопеической лексики в художественном переводе (на материале переводов романа Харуки Мураками «Хроники заводной птицы» на украинский и английский языки) – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук (доктора философии) по специальности 10.02.16 – переводоведение. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка, Киев, 2020.

В рамках диссертационного исследования предпринят комплексный анализ с последующим теоретическим обобщением и целостной картиной, которая описывает роль и специфику использования фреймов при переводе ономотопеической лексики японского языка.

Существующие научно-практические исследования романа Х. Мураками «Хроники заводной птицы», а также тексты переводов И. Дзюба и Дж. Рубина, послужили основой для формирования моделей центральных фреймов романа в их взаимосвязи, а также раскрытию причин «нарушения» фреймов при переводе.

На основе англоязычного и японоязычного лингвистического онлайн ресурса FrameNet построены модели фреймов ОДИНОЧЕСТВО, УТРАТА и ПОИСК. Исследование подтверждает, что между тремя основными фреймами романа существует причинно-следственная взаимосвязь.

Ключевые слова: концептуальный смысл, оноματοпоэтическая лексика, звуко-символизм, звукоподражание, фрейм, фреймовая модель, система FrameNet, адекватный / неадекватный перевод.

ABSTRACT

Rzhevskaya D.O. The conceptual content of Japanese onomatopoeia in literary translation (case study of Ukrainian and English translation versions of Haruki Murakami «The Wind-up Bird Chronicles»). – Manuscript.

Thesis for a Candidate degree in Philology. Specialty 10.02.16. – Translation Studies. – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2020.

The research offers insight into understanding how frames and their particular features can be used to convey the meaning of Japanese onomatopoeia in the Ukrainian-English translation process.

Based on the present scientific and practical researches of the novel by Haruki Murakami *ねじまき鳥クロニクル* («Хроніка заводного птаха», «Wind-up Bird Chronicles») and its translations by I. Dziub and J. Rubin, there have been counted the frequency of use along with clarification of the semantic and stylistic peculiarities of onomatopoeia.

According to the traditional Japanese onomatopoeia classification by A. Matsumura, there have been selected the most frequently used mimetic units in Murakami's novel to analyze translation techniques they undergo in the English and Ukrainian variants with further assessment of the translator's choice.

Based on the theory of frames and theoretic and methodological research of cognitivists, who have introduced frame analysis to language and speech units, a frame is defined as a unique structure that represents a person's cognitive knowledge and combines both cognitive and linguistic spheres in the process of speech. Therefore, unlike other types of cognitive units (e.g. concept, image), frames are patterns that represent definite utterance, relevant to the aim of translation.

The systematic use of «melding text and music» in Haruki Murakami's novels makes it possible to identify a significant number of onomatopoeic units that provide connotative coloring of the text in translation. It is also relevant to the novel «Wind-up Bird Chronicles», where each of three parts is named by the author after the well-known musical masterpieces, namely, «The Thieving Magpie» (J. Rossini's opera), «The Prophet Bird» (R. Schumann's Piano Cycle), and «The Birdcatcher» (Gypsy folk song). Thus, it is logical to assert that there is a musical background in the novel, which is adequately preserved in both English and Ukrainian translations.

The central aural symbol BIRD, which firstly appears in the title of the novel, shows that ornithonyms enable identifying the interconnection between the way of wording and the life of people, their history and culture, the facts of heredity in language and contacts with other peoples. Thanks to the single unit of inheritance 擬音語 (giongo) – the so-called sound of The Wind-up Bird, Haruki Murakami conveys the sense of loneliness which is reflected in the feelings and emotions of

the main characters. Thus, the squeaky sound ぎー (gi) of an imaginary absurd bird belongs to a living being, and, therefore, it is noted that onomatopoeia ぎー (gi) belongs to the class of sound symbolism 擬音語 (giongo), which is conveyed in I. Dziub and J. Rubin translations.

Original models of frames LONELINESS, LOSS, and SEARCH, which are presented in Murakami's novel, are built following the models of corpus-based English and Japanese on-line linguistic resource FrameNet. These models are also preserved in the English and Ukrainian translations. The triangle scheme of frame representation illustrates the presence of the cause-effect relationship between three main frames of the novel – LONELINESS, LOSS, and SEARCH. It is noteworthy that FrameNet is relevant to the Japanese language as it fully reflects its linguistic peculiarities.

In a series of erotic scenes of the Wind-up Bird Chronicles novel, Murakami uses reduplicated and empathic mimetics to describe a wide range of feelings and emotions to convey the frame EROTICA. Thus, in the course of translation analysis of the strategies undertaken by the translators while rendering this frame, there was determined that the frame EROTICA was broken the Ukrainian translation of the novel.

It is undeniably true that reduplicated mimetics in Murakami's novel are semantically flexible and form a subframe of sensory perception. Thus, the appliance of comparative translation analysis to these onomatopoeic verbs shows the level of adequacy/inadequacy of their trans-coding in the target texts, which determines the peculiarities of sound frame/noise functions. Such a frame structure is relevant only for the Japanese language and reflects the various degrees of translation adequacy.

Thus, this research investigates the importance of frames for Japanese onomatopoeia in the translation process and presents onomatopoeia as a valuable material for the construction of frame models. The study identifies the key translation transformations to offer insights into adequate ways of rendering the sense of Japanese onomatopoeia on the case study of translated versions of Haruki Murakami novel's in the English and Ukrainian linguistic traditions.

Keywords: conceptual content, onomatopoeia, mimetics, frame, frame model, FrameNet system, adequate translation.

Підп. до друку 08.12.2020. Формат 60×90¹/₁₆. Папір. офс. Гарнітура “Таймс”. Друк. офс.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Наклад 100 прим. Зам. 155.

Віддруковано у ТОВ-Видавництві “ЛОГОС” із оригіналів автора
Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 201 від 27.09.2000 р.
01054, Київ-54, вул. Богдана Хмельницького, 10, тел. 235-81-77